

[Carl M. Nielsen.]

junkturbestemte rente skulle i de første fem år højst være 4 pct., og derefter måtte den gradueres efter nærmere bestemmelser. Jeg ville ønske, at disse bestemmelser allerede var tilstede, men jeg vil finde det naturligt, at vi ser nærmere på spørgsmålet.

Med disse bemærkninger kan jeg på mit partis vegne anbefale lovforslaget om udlån til statshusmandsbrug og skal senere forslå det henvist til et udvalg.

Wittrup: Sammen med det lovforslag, som den ærede foregående taler har omtalt, kan jo lovforslaget om udlån til arbejderboliger på landet også behandles, og jeg vil da gerne have lov at sige et par ord om dette. De to lovforslag er jo gengangere, idet denne lovgivning revideres hvert år, eller i hvert fald er blevet det i de senere år.

Der er kun den ene ændring i forhold til den gældende lov, at den sum, der normalt stilles til rådighed, er forhøjet fra 19 000 kr. til 20 000 kr. Dog er der her ligesom i det før omtalte lovforslag en ventil, så at lånebeløbet kan forhøjes med indtil 2 000 kr. under visse omstændigheder, f. eks. hvis der er tale om særlig børnerige familier, som har brug for noget større plads.

20 000 kr. er jo ikke mange penge, når man skal bygge en menneskebolig i disse år med de høje priser. Det er et såre beskedent beløb, og jeg er indforstået med, at det også skal være beskedent for at holde byggepriserne så langt nede som muligt. Et rigeligere beløb kunne måske resultere i, at det blev dyrere at bygge, uden at det derfor blev bedre. Nu må håndværkere og andre indskrænke deres fortjeneste til det mindst mulige ved sådanne byggeforetagender, fordi byggesummen er så begrænset. Det er naturligvis en af grundene til, at man har begrænset beløbet, men der er altså denne ventil med de 2 000 kr., og jeg vil mene, at den bør bringes i anvendelse også under andre omstændigheder end netop, når der er tale om børnerige familier.

Der er fra gammel tid tradition for, at en landarbejderbolig er sådan en rønne et sted ude ved udmarken, hvor landarbejderne i mange århundreder har boet. Det har vi nu bødet på, idet vi gennem denne lovgivning byder dem bedre og mere menneskeværdige boliger, og den type boliger, vi har, er jo i virkeligheden en

udmærket boligtype for en landarbejderfamilie. Men det er klart, at med de beløb, der er tale om, må det i høj grad blive, hvad man kalder skrabet byggeri; det er så skrabet, at der ikke er nogen af nutidens bekvemmeligheder med i det, det er der simpelthen ikke råd til, det er blot et hus uden sådanne bekvemmeligheder. Jeg vil dog gerne henstille, at hvor der indlægges f. eks. centralvarme i en sådan bolig, skal også de 2 000 kr. altid være disponible, for så er boligen betydelig mere værd. Nogle vil måske sige, at centralvarme og varmt vand er en vis luksus for en landarbejder. Det synes jeg nu ikke det er; de fleste af vore gårdmænd har jo disse behageligheder nu, de benytter dem og er glade ved dem, og jeg misunder dem det absolut ikke, jeg synes, det hører vor tid til.

Men jeg kan ikke forstå, at de samme kulturgoder ikke skal stå til rådighed for ham og hende, der har gået dagen igennem i stalden eller været ude i dræningsgrøfterne og kommer hjem lerede og møgbeskidte. Jeg synes, at de også skulle have lejlighed til at nyde en sådan smule kulturgode som det at kunne blive skyllet ren. Det kan ikke lade sig gøre på tilfredsstillende måde, uden at der er varmt vand til rådighed og i alt fald en bruse. Hvis man går til at udstyre disse boliger med sådanne beskedne, men nødvendige kulturgoder, synes jeg, at de 2 000 kr. altid skulle falde, og deri håber jeg den højtærede landbrugsminister vil være enig med mig.

Dernæst er der et andet spørgsmål af betydning, som jeg også tidligere har omtalt, nemlig spørgsmålet om boligernes beliggenhed. De skal ikke fortsat ligge sådan af vejen, at man er sikker på, at de aldrig er i vejen for nogen og ikke ses af for mange, nej, de må ligge på steder, hvor det er bekvemt for dem, der bor der; landarbejderne vil ligesom andre mennesker gerne bo i nærheden af sognets kulturcentre, og dem har vi mange af ud over landet, selv i en lille landsby har man kirke, forsamlingshus og andre goder. Landarbejderne bør ikke bo altfor langt borte fra disse kulturcentre, og det meste arbejde er også at finde i nærheden af dem.

Et andet afsnit af lovforslaget omhandler landarbejderboliger, som opføres for ejerens, gårdmandens, regning til brug for hans fodermester eller lignende. Dette spørgsmål har man drøftet en del; jeg